

Precies vijftientwintig jaar geleden schreef J.J.A. van Doorn zijn bekende 'Beeld en betekenis van de Nederlandse sociologie'. Hierin werd een overzicht gegeven van de ontwikkeling van het vak tot het moment dat 'de grote groei' in het midden van de jaren zestig begon. Wie het boek en de erin opgenomen bibliografie er nog eens op na slaat, zal bemerken hoe breed het terrein waarop sociologen werkzaam waren ook toen reeds was. Toch kon men in deze verscheidenheid een zekere eenheid herkennen: veel onderzoek uit het Leidse, het Wageningse en het Utrechtse werd gezien als de erfenis van wat wel als 'de Amsterdamse school' wordt aangeduid (Van Doorn, 1964, p. 93). Groningen wordt niet genoemd.

Tien jaar later maakt J. Goudsblom zijn 'Balans van de sociologie' op. Het is minder een overzichtswerk — daarvoor is het vak, het aantal sociologen en hun publikaties te hard gegroeid — dan de confrontatie van enkele ontwikkelingen met door de schrijver aangelegde criteria. Tussen de regels door kan men lezen dat er een aantal scholen in de sociologie is ontstaan. Zo zou er inmiddels sprake zijn van onder meer een 'Groningse school' in de Nederlandse sociologie (Goudsblom, 1974, p. 188).

Deze twee observaties worden weer actueel op het moment dat het halve eeuwfeest van het oudste Sociologisch Instituut in Nederland wordt gevierd, dat van Groningen. Enkele maanden geleden werd herdacht dat in 1938 op initiatief van een zeer gemêleerd gezelschap — twee hoogleraren (respectievelijk in de rechten en de farmacie) en enkele vertegenwoordigers van werkgevers en het bank- en verzekeringswezen — de stichtingsakte werd gepasseerd. Vanwege de Stichting wordt de uit Duitsland uitgeweken filosoof Helmuth Plessner als hoogleraar aangetrokken om onderwijs in de sociologie te geven. Hij wordt bijgestaan door E.W. Hofstee, die als sociograaf bij de Noordelijke Economisch-Technologische Organisatie werkte en zodoende privaat-docent aan de Rijksuniversiteit werd.

Nadat tijdens de Tweede Wereldoorlog het werk goeddeels had stilgelegen, werd een nieuwe start in 1946 gemaakt met de benoeming van de econoom en historicus P.J. Bouman, die ook op het terrein van de sociologie geen onbekende was. In 1953 wordt C.D. Saal als lector aangetrokken en in 1958 wordt I. Gadourek benoemd als hoogleraar op het terrein van de methoden en technieken. Het instituut bestaat dan twintig jaar en de omvang gaat de vijf man niet te boven. Net als elders heeft de grote

groei in studenten en staf vanaf het midden van de jaren zestig plaatsgevonden, zoals ook de – tijdelijke? – teruggang aan het begin van de jaren tachtig. Voor een gedetailleerde gang door de geschiedenis van het instituut moet verwezen worden naar het uitvoerige overzichtsartikel van Th.J. IJzerman in de lustrumbundel, die verder een aantal kenmerkende bijdragen van Groningse hoogleraren uit de lustrumperiode bevat.

De vraag die ook hiermee actueel wordt, is of er inderdaad sprake is van een herkenbare 'Groningse school'. Is het in Groningen verrichte werk gestart vanuit een gemeenschappelijk *programma*? Een korte blik in de verdedigde dissertaties en ander professioneel werk laat eerder een grote diversiteit in onderwerp en aanpak zien. Is er sprake van een duidelijk *netwerk* van onderzoekers, die – cumulatief – voortbouwen op andere Groningse voorgangers? Eerder in dit tijdschrift gepubliceerd wetenschapsdynamisch werk laat dit niet zien; de oriëntatie lijkt eerder nationaal en internationaal te zijn. Ook zal men tevergeefs zoeken naar een eenduidige koppeling van Groningers aan het ene of het andere tijdschrift. Zowel in *Mens en Maatschappij* als de *Sociologische Gids* komt men bijdragen tegen; van een *eigen tijdschrift* is al helemaal geen sprake.

Zijn er dan geen herkenbare Groningse *accenten* in de sociologiebeoefening? Een dergelijke vraag is gemakkelijker te beantwoorden. De periode-Bouman is ongetwijfeld meer gekenmerkt door historiserende en beschouwende analyses dan door empirisch onderzoek. Met de komst van Gadourek komt het accent ongetwijfeld op grootschalig onderzoek en de ontwikkeling van verfijnde analysetechnieken te liggen. En in de meer recente perioden worden theoretische inzichten sterker als uitgangspunt voor empirisch onderzoek gekozen, of dat nu het terrein van arbeid en organisatie, gezondheid, familie of onderwijs betreft. Maar dit zijn geen exclusief *Groningse* zaken, net zo min als de tweede-fase opleiding – in het Interuniversitair Centrum voor Theorievorming en Methodenontwikkeling in de Sociologie (ICS) – die gezamenlijk met Utrechtse sociologen is opgezet.

Tegelijkertijd kan men constateren dat er relatief weinig essayistisch werk vanuit Groningen is geschreven, met een zekere afstand tot datgene wat op empirisch onderzoek is terug te voeren. Dat is misschien jammer. Waar het echter om gaat, is dat het verrichte werk getuigt van een professionele beoefening van de sociologie, die door vakgenoten en daarbuiten als goed en degelijk wordt beoordeeld.

En daarmee moet het volgende halve eeuwfeest zijn te halen: 'Groningse school' of niet.

Jules Peschar

Literatuur

- J.J.A. Van Doorn, *Beeld en betekenis van de nederlandse sociologie*. Utrecht: Bijleveld, 1964.
J. Goudsblom, *Balans van de sociologie*. Utrecht: Spectrum, 1974.
J. Ellemers et al. (red.), *Flinke aanpak en ondernemersgeest. 1938-1988: vijftig jaar Sociologisch Instituut in Groningen*. Groningen: Sociologisch Instituut, 1988.